

SKRB ZA VARSTVO MANJŠIN V SLOVENSКИH ZAKONIH IN NORMATIVIH ZA KNJIŽNICE

Ivan Markovič, Osrednja knjižnica Srečka Vilharja,
Koper

UDK 340.13 : 027.022 : 323.15(497.4)

Povzetek

Med dosežke sodobne civilizirane države sodi tudi skrb za manjšine. V Sloveniji imata status avtohtonih narodnostnih skupnosti italijanska in madžarska. V tem članku si bomo ogledali, ali slovenski zakoni in standardi, ki se nanašajo na knjižničarstvo, ustrezno urejajo to problematiko. Skušali bomo ugotoviti morebitne pomanjkljivosti in kako jih izboljšati.

Vse navedene ugotovitve, ocene in razmišljanja se nanašajo predvsem na stanje v Slovenskem Primorju oz. v občinah Koper, Izola in Piran, kjer živijo pripadniki italijanske manjšine, vendar nekatere splošne ugotovitve in predlagane rešitve lahko pridejo v poštev tudi za širši slovenski prostor.

Splošnemu pregledu najpomembnejših predpisov o posebnih pravicah manjšin v Sloveniji sledijo specifična poglavja, ki se nanašajo na standarde za ustanavljanje knjižnic, na knjižnično gradivo in kadre. Ugotovitve pa so povzete v zaključnem poglavju.

UDC 340.13 : 027.022 : 323.15(497.4)

Summary

One of the achievements of a modern state is the care for minorities. In Slovenia, there are two autochthon national communities, Italian and Hungarian. The article brings a short estimate on whether minority problems are adequately regulated in Slovenian legislation and standards in the field of librarianship. Eventual failings and possibilities for their improvement are discussed.

All statements, evaluations and considerations refer mostly to the area of Slovenian Primorje, respectively municipalities of Koper, Izola and Piran where members of Italian minority are living. However, general statements and proposed solutions can be applied wider on the territory of Slovenia.

General survey of most important legislation on special rights of minorities in Slovenia is followed by more exhaustive surveys of standards on the foundation of libraries, on library materials and staffing. Final statements are presented in conclusion.

Uvod

Poleg najpomembnejših predpisov o posebnih pravicah italijanske in madžarske skupnosti v Republiki Sloveniji prispevek obravnava zakone, normative in standarde, ki se nanašajo neposredno na knjižničarstvo in na skrb za probleme avtohtonih manjšin pri nas.

Pravice manjšin v Sloveniji so urejene tako z ustavo kot z zakoni, odloki itn. Na področju vzgoje in izobraževanja ter na drugih področjih imamo normative in standarde, ki natančno obravnavajo specifičnosti manjšin. V knjižničarski stroki na Slovenskem, razen splošnih načel, žal nimamo normativov, ki bi se nanašali neposredno na ustanavljanje in upravljanje ter na tipologijo knjižnic manjšin, kar precej zavira njihov nastanek in razvoj ter posredno siromaši tudi samo stroko.

1. Pregled najpomembnejših predpisov o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji

V Sloveniji varstvo manjšin zagotavljata že temeljna ustavna listina, predsem pa ustava.

Ustavi so podrejeni vsi zakoni, predpisi in določila, ki urejajo življenje na območjih, kjer živijo pripadniki avtohtonih manjšin, in se nanašajo na pravico do uporabe svojega jezika in pisave. Pravice zagotavljajo še posebni zakoni in predpisi, kot so zakon o upravi, zakon o delavcih v državnih organih, različne uredbe za določitev plač in količnikov vladnih funkcionarjev v upravnih organih in enotah, ki pri svojem delu uporabljajo italijanski ali madžarski jezik, zakon o matičnih knjigah, zakon o osebnem imenu, zakon o osebni izkaznici, zakon o potnih listinah državljanov Republike Slovenije, zakon ter pravilnik o imenovanju in evidentiranju naselij, ulic in stavb, zakon o sodiščih, zakon o notariatu, zakon o državnem tožilstvu, poslovanje sodišč (imenovan tudi sodni red), zakon o grbu, zastavi in himni RS, številni občinski akti itn.

Temeljna ustavna listina o samostojni in neodvisni Republiki Sloveniji
(Ur.l. RS št. 1-4/91)

III.

Republika Slovenija zagotavlja varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin vsem osebam na ozemlju Republike Slovenije, ne glede na njihovo narodno pripadnost, brez sleherne diskriminacije, skladno z ustavo Republike Slovenije in z veljavnimi mednarodnimi pogodbami.

Italijanski in madžarski narodni skupnosti v Republiki Sloveniji in njunim pripadnikom so zagotovljene vse pravice iz ustave Republike Slovenije in veljavnih mednarodnih pogodb.

Ustava Republike Slovenije (Ur.l.RS št. 33/91)

5. člen

Država na svojem ozemlju varuje človekove pravice in temeljne svoboščine. Varuje in zagotavlja pravice avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti. (...)

11. člen

Uradni jezik v Sloveniji je Slovensščina. Na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, je uradni jezik tudi italijansščina ali madžarsščina.

64. člen

Avtohtoni italijanski in madžarski narodni skupnosti ter njunim pripadnikom je zagotovljena pravica, da svobodno uporabljajo svoje narodne simbole in da za ohranjanje svoje narodne identitete ustanavljajo organizacije, razvijajo gospodarske, kulturne in znanstvenoraziskovalne dejavnosti ter dejavnosti na področju javnega obveščanja in založništva.

V skladu z zakonom imata ti narodni skupnosti in njuni pripadniki pravico do vzgoje in izobraževanja v svojem jeziku ter pravico do oblikovanja in razvijanja te vzgoje in izobraževanja. Zakon določa območja, na katerih je dvojezično šolstvo obvezno. Narodnima skupnostima in njunim pripadnikom je zagotovljena pravica, da gojijo odnose s svojima matičnima narodoma in njunima državama. Država gmotno in moralno podpira uveljavljanje teh pravic.

Na območjih, kjer ti skupnosti živita, ustanovijo njuni pripadniki za uresničevanje svojih pravic svoje samoupravne skupnosti. (...)

Iz navedenega bi za delovanje knjižnic na narodnostno mešanih območjih (po zakonu o ustanovitvi občin ter o določitvi njihovih območij, Ur.l.RS, št. 60/94, 5. člen, so narodnostno mešana območja tista, ki jih kot taka opredeljujejo sedanji statuti občin Lendava, Murska Sobota, Koper, Izola in Piran) poudarili uradno rabo italijanskega in madžarskega jezika v javnih knjižnicah, kar je pomembno predvsem pri zaposlovanju novih delavcev, ki morajo obvladati jezik okolja in vlogo samoupravnih skupnosti za narodnosti. Poleg dela z

uporabniki je pomembno upoštevati dvojezičnost tudi pri opremljanju knjižnice (uradni naziv, publikacije, vodniki, brošure, letaki, udk postavitve, vabila, vodenje in organizacijo javnih predstavitev itn...) in pri njenem delovanju.

Samoupravne skupnosti so pomembne, kot bomo videli v nadaljevanju, ker so navedene tudi v zakonu o knjižničarstvu, kot subjekti, ki imajo pravico ustanavljati javne knjižnice.

Zakon o zavodih (Ur.l.RS št. 12/91)

3. člen

Za opravljanje javnih služb se ustanovijo javni zavodi.

Javni zavodi se lahko ustanovijo tudi za opravljanje dejavnosti, ki niso opredeljene kot javne službe, če se opravljanje dejavnosti zagotavlja na način in pod pogoji, ki veljajo za javno službo.

Javne zavode ustanovijo republika, občine, mesto in druge z zakonom pooblašene javne pravne osebe.

Samoupravna narodnostna skupnost ima pravico soustanoviti ali tudi sama ustanoviti javni zavod, ki opravlja dejavnost, pomembno za ureničevanje pravic narodnosti.

Soustanovitelj javnega zavoda so lahko tudi druge pravne in fizične osebe.

84. člen

(normativi in standardi)

Javnim šolam se zagotavljajo sredstva v skladu z normativi in standardi, ki jih določi minister. Pred določitvijo normativov in standardov si minister pridobi mnenje pristojnega strokovnega sveta in reprezentativnih sindikatov na področju šolstva.

Za vzgojo in izobraževanje:

- na območjih s posebnimi razvojnimi problemi*
- na narodnostno mešanih območjih*
- otrok Romov*
- otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami, ki potrebujejo prilagojeno izvajanje programov za predšolske otroke oziroma izobraževalnih programov, prilagojene izobraževalne programe ali posebni program vzgoje in izobraževanja,*

določi minister posebne normative in standarde.

Zakon o knjižničarstvu (Ur.l. št. 27/82)

12. člen

Knjižnico kot delovno organizacijo lahko ustanovijo organizacije združenega dela, samoupravne interesne skupnosti, krajevne skupnosti, družbenopolitične skupnosti in druge družbene pravne osebe.

Ustanovitelj knjižnice določi njeno vrsto, delovno področje in dolgoročno usmeritev v skladu z interesi in potrebami po knjižničarski dejavnosti ter zagotovi temeljne pogoje za njeno delo..

31. člen

Matične knjižnice na narodnostno mešanih območjih posebej skrbijo tudi za strokovnost in organiziranost knjižnične dejavnosti, namenjene pripadnikom italijanske in madžarske narodnosti.

Skrb matičnih knjižnic za strokovnost in organiziranost knjižnične dejavnosti namenjene pripadnikom manjšin, je izražena prvič v 31. členu Zakona o knjižničarstvu in drugič v sami statusni ureditvi tovrstnih zavodov. Kot primer naj navedemo statut Osrednje knjižnice S. Vilharja Koper, v katerem je zapisano, da imajo člani manjšine zagotovljenega predstavnika v svetu zavoda. Po novem statutu knjižnice, ki je usklajen z Zakonom o zavodih, svet knjižnice šteje 9 članov. Italijanska narodnostna skupnost ima v svetu zavoda svojega predstavnika, ki ga imenuje svet Samoupravne skupnosti italijanske narodnosti Koper. Uresničevanje pravic pripadnikov italijanske narodnostne skupnosti je v istem statutu urejeno še s posebnim poglavjem, ki določa, da lahko pripadniki manjšine v stikih z zavodom komunicirajo v svojem jeziku, da imajo v zavodu na razpolago z nacionalnim programom dogovorjen izbor italijanskega knjižničnega gradiva in da imajo zagotovljene pravice, ki jih določajo ustava, zakon, mednarodne pogodbe in statut ustanoviteljice, v našem primeru je to Mestna občina Koper.

2. Vrste knjižnic in njihovo ustanavljanje

Slovenski zakon o knjižničarstvu določa 5 vrst knjižnic: splošno-izobraževalne, šolske, visokošolske oziroma univerzitetne, specialne in narodno knjižnico.

Na dvojezičnem območju občin Koper, Izola in Piran, kjer živijo pripadniki italijanske manjšine, so v bistvu le šolske knjižnice tiste, ki sodijo v to kategorizacijo. Tu so italijanske osnovne in srednje šole v Kopru, Izoli in Piranu, ki jih je skupaj 6 in imajo vsaka svojo knjižnico.

Obstoječim samoupravnim interesnim skupnostim za italijansko narodnost,¹ kljub nekaterim pobudam še ni uspelo ustanoviti nobene javne knjižnice. V okviru Regionalnega centra RTV Koper Capodistria, ki je določen za informiranje pripadnikov manjšine, že vrsto let deluje dokumentacijski center, vendar ga še zdaleč ne moremo označiti kot specialno knjižnico.

Samoupravne interesne skupnosti za narodnosti so družbeno-politične organizacije, ki jih poznamo še iz prejšnje družbene ureditve. Danes v njih pripadniki manjšin uveljavljajo svoje pravice in si samostojno organizirajo družbeno življenje.

¹ Trenutno v Sloveniji obstajajo kar 4 Samoupravne interesne skupnosti za italijansko narodnost in sicer za občine Koper, Izola in Piran ter Obalna.

Družbeno življenje pripadnikov italijanske manjšine na Obali pa je po tradiciji že vrsto let organizirano tudi v t.im. krožkih-društvih (circoli-comunita'). Prvotno, takoj po 2. svetovni vojni, so bili to kulturni krožki, (Circoli di cultura). Le-ti so se nato preimenovali v Skupnosti Italijanov (Comunita' degli Italiani), z Zakonom o društvih (Ur. l.RS, 1995) pa so to postala društva. "Circoli-comunita'" iz Slovenske Istre (Koper, Izola, Piran in Hrvatini) in cele Istre so že vrsto let združeni v Uniji Italijanov Istre in Reke (Unione degli Italiani dell'Istria e di Fiume), ki po tradiciji povezuje Italijane iz Slovenije in Hrvaške.

V okviru skupnosti obstajajo tudi manjše knjižnične zbirke-čitalnice.

Gre za zbirke knjig, v glavnem za italijansko leposlovje in za nekaj priročne literature ter časnikov in časopisov. Za te zbirke največkrat obstajajo inventarne knjige, poskusi AIK katalogov ter sezname bralcev. Knjižnice večinoma vodijo člani društev, upokojeni volonterji, ponekod pa kar tajnice društev, praviloma brez bibliotekarske izobrazbe.

Te knjižnice bi najlažje opredelili kot "društvene", v kolikor bi seveda zakon tako terminologijo poznal, vendar nam taka opredelitev v strokovnem pogledu ne pove kaj dosti. Nekatere med njimi delujejo na kar solidnih temeljih in se lepo razvijajo, tako da zbirajo gradivo z določeno tematiko in utegnejo prerasti v specialne knjižnice.

Če povzamemo, ima italijanska narodnostna skupnost na Primorskem 9 knjižnic:

OSNOVNOŠOLSKE	KOPER	IZOLA	PIRAN
Knjižničar s strok. izpit.	Da	Ne	Ne
Katalog	Da	Da	Ne
Računalnik	Da	Da	Da
Knjižnični fond	5.660	3.400	4.200

SREDNJEŠOLSKE	KOPER	IZOLA	PIRAN
Knjižničar s strok. izpit.	Da	Ne	Da
Katalog	Da	Ne	Da
Računalnik	Da	Da	Da
Knjižnični fond	19.400	4.900	12.100

DRUŠTVENE	KOPER	IZOLA	PIRAN
Knjižničar s strok. izpit.	Ne	Ne	Ne
Katalog	Da	Da	Da
Računalnik	Da	Da	Da
Knjižnični fond	3.900	5.100	4.060

Iz tabel lahko izpeljemo nekaj ugotovitev. Čeprav je sedaj zakonsko zagotovljen en šolski knjižničar tako v osnovnih kot v srednjih šolah neglede na število oddelkov in velikost knjižničnega fonda, se v praksi srečujemo s slabo kadrovsko zasedenostjo knjižničarjev na italijanskih šolah.

Precej drugačna pa je situacija v "društvenih" knjižnicah, ki so praviloma dobro urejene, čeprav nimajo zaposlenega knjižničarja. Očitno se tam dobro zavedajo pomembnosti urejene knjižne zbirke. Vendar je, med drugim tudi zaradi praznine v zakonu, ki takih knjižnic ne upošteva, njihovo delovanje težko in odvisno od priložnostnih posegov (volontersko delo pri izposoji, pogodbeno dela pri katalogizaciji).

Čeprav imajo Samoupravne skupnosti možnost ustanavljanja lastnih knjižnic kot delovnih organizacij, pa Pravilnik o strokovnih in tehničnih pogojih za začetek dela knjižnic (Ur.l.SRS, št.28/85) že v svojem 1. členu opozarja, da njegova določila *...ne veljajo za knjižničarsko dejavnost knjižničnih enot, šol in drugih organizacij združenega dela, ki niso knjižnice v smislu določil zakona o knjižničarstvu.*

Povedano z drugimi besedami to pomeni, da po zakonu o knjižničarstvu torej ni mogoče ustanavljanje takih knjižnic, ki (že) obstajajo v okviru italijanskih društev.²

Vsekakor bi bilo smotno v novem zakonu o knjižničarstvu to upoštevati in s tem institucionalizirati te knjižnice, ali kako drugače opozoriti na njihov obstoj. Le z zakonsko podlago in določitvijo posebnih standardov bi bistveno pripomogli k strokovnejši ureditvi teh knjižnic.

3. Knjižnično gradivo

3.1 Splošnoizobraževalne knjižnice

Pravilnik o strokovnih in tehničnih pogojih za začetek dela knjižnic

2.člen

Splošno-izobraževalna knjižnica ima potreben obseg in izbor knjižničnih enot za začetek dela, če ima vsaj eno knjigo na prebivalca na območju, za katero je knjižnica ustanovljena, vendar najmanj šest tisoč enot...

V primeru, da bi se samupravna skupnost bodisi italijanske bodisi madžarske narodnosti odločila za ustanavljanje lastne splošno-izobraževalne knjiž-

² Samoupravne skupnosti v Kopru, Izoli in Piranu delno finansirajo dejavnosti Društev Italijanov iz Kopra (Santorio Santorio), Izole (Pasquale Besenghi degli Ughi) in Pirana (Giuseppe Tartini)

nice, bi najverjetneje upoštevala standardno določilo o minimalnih šest tisoč enotah. V primeru narodnostnih skupnosti je namreč gotovo nemogoče natančno ugotoviti, kaj je to *ena knjiga na prebivalca na območju, za katero je knjižnica ustanovljena*. Je to celotno število prebivalcev neke občine ali le število članov narodnostne skupnosti v občini?³

Nemogoče je verjeti, da bi Samoupravna interesna skupnost za italijansko narodnost Koper, če bi hotela ustanoviti SIK, zmogla tolikšen finančni zalogaj, da bi zagotovila eno knjigo na prebivalca občine Koper. Tudi če bi to zmogla, bi bilo to veliko preveč od dejanskih potreb same manjšine. Če pa bi upoštevala samo število pripadnikov manjšine, bi v istem primeru, po istem zakonskem določilu zadostovalo tako malo knjižničnih enot, da bi se postavilo vprašanje o smotrnosti ustanavljanja tako majhne SIK.

Nekaj osnovnih števil bo pripomoglo k lažjemu razumevanju problema.

Po popisu iz leta 1991 je bilo v treh primorskih občinah stanje sledeče:⁴

Občina	število prebivalcev	število pripadnikov ital. narodnosti
Koper	45.391	1.015
Izola	13.770	567
Piran	16.768	1.169

Če bi se pri ustanavljanju knjižnice problemu lahko izognili enostavno z upoštevanjem minimalnih šest tisoč enot, pa bi se nam težave porodile pri naslednji stopnji oz. pri načrtovanju nabave:

Normativi in standardi za splošnoizobraževalne knjižnice (Poročevalec kulturne skupnosti Slovenije 4(1987)28, str.70-78)

V tekočem letu se kot poprečno doseženi standard prirastka knjižničnega gradiva upošteva, kadar knjižnica doseže (z nakupom, obveznim izvodom, darovi, zamenjavo, odkupi) dotok 200 knjig oziroma enot na 1.000 prebivalcev.

³ Vkolikor želimo biti natančni, moramo ob tej točki upoštevati še dejstvo, da je zelo težko določiti natančno število pripadnikov manjšine. Gre za osebno prepričanje o narodnostni pripadnosti, o katerem smo poklicani, da se izjavimo ob popisu prebivalstva. Številčnost pripadnikov manjšine pa izračunavajo tudi na druge načine npr. z vpogledom v volilne registre samupravnih skupnosti ali drugače. Odstopajna so kar velika in niso predmet te, temveč specifičnih demografskih (in pa tudi političnih) razprav. Iz zgodovine poznamo vrsto primerov, zakaj se nekdo ob popisu deklarira ali ne za pripadnika določene narodnosti. Nič verodostojnejši niso niti volilni sezname, ker vsi nimajo volilne pravice in ker nekateri volilni upravičenci ne želijo biti vpisani v volilne sezname, ker jih pač ne zanima glasovanje za ,recimo, svojega predstavnika v Državnem zboru...

⁴ Vir: Kržošnik-Bukič, Vera: *Narodnostna sestava prebivalstva v obmejnem prostoru med Slovenijo in Hrvaško*, Ljubljana, Inštitut za narodnostna vprašanja, 1997

Spet se postavi vprašanje, katero število prebivalcev upoštevati in kako ravnati v primeru manjšin.

V takih primerih bi se veljalo ravnati po zdravi pameti in razumu, vendar pa bi bilo kljub temu dobro postaviti neke osnovne parametre in navodila, po katerih naj bi se ravnali.

3.2 Šolske knjižnice

Glede fonda šolskih knjižnic je situacija nekoliko drugačna, čeprav zakonodajalec ni posebej obravnaval šolskih knjižnic za manjšine.

Glede fonda obstoječi določili kar ustrezata:

Pravilnik o strokovnih in tehničnih pogojih za začetek dela knjižnic

3. člen

Osnovnošolska knjižnica ima potreben obseg in izbor knjižničnega gradiva za začetek dela, če ima vsaj osem enot na učenca, vendar ne manj kot tri tisoč enot za učence in vsaj tisoč enot aktualne strokovne in pedagoške literature...

4. člen

Šolska knjižnica-mediateka ima potreben obseg in izbor knjižničnega gradiva za začetek dela, če ima vsaj deset enot na učenca, vendar ne manj kot tri tisoč enot za učence in vsaj tisoč enot aktualne strokovne in pedagoške literature...

Natančno določeno število knjižničnih na učenca ne ustvarja nobene diskriminacije glede manjšine. Minimalnih 3.000 enot tudi ni tako nedosegljivih, istočasno pa zagotavljajo ustrezen izbor najnujnejše literature za delovanje šolske knjižnice.

4. Kadri

4.1 Splošnoizobraževalne knjižnice

Pravilnik o strokovnih in tehničnih pogojih za začetek dela knjižnic

8. člen

Splošno-izobraževalna knjižnica izpolnjuje pogoje za začetek dela, če ima najmanj dva knjižničarska delavca, in sicer bibliotekarja ali višjega knjižničarja in knjižničarja ali knjižničarskega manipulanta.

Šolska knjižnica izpolnjuje pogoje za začetek dela, če ima najmanj enega knjižničar-

skega delavca, oziroma kadar šteje šola več kot šesto učencev, dva knjižničarska delavca, in sicer višjega knjižničarja ali bibliotekarja in knjižničarja ali knjižničarskega manipulantata...

Splošno-izobraževalne knjižnice izpolnjujejo pogoje za začetek dela, če imajo najmanj dva knjižničarska delavca (8.člen). To zakonsko določilo lahko jemljemo kot pozitivno tudi v primeru SIK-ov za manjšine, ker zagotavlja strokovni minimum, ki ga knjižnica potrebuje za opravljanje svojega dela.

Vendar bi tak strokovni minimum v primeru manjšine lahko predstavljal določeno oviro, kajti zagotavljanje ustreznih kadrov je pogosto zelo težko, predvsem zaradi manjšega števila populacije, ki naj bi obvladala zelo specifično stroko (bibliotekarstvo, jezika okolja itn.).

V tej luči bi pogoj o najmanj dveh knjižničnih delavcih lahko predstavljal določeno oviro pri pobudah za začetek delovanja knjižnice.

Vendar, ponavljam, obstoječi normativ dejansko zagotavlja najnujnejšo strokovno podlago za začetek delovanja tudi knjižnice manjšine in je v taki luči ustrezen in dobrodošel in od njega ne bi smeli odstopati, razen v zares izjemnih primerih

4.2 Šolske knjižnice

V osnovni ali srednji šoli z do 20 oddelki je potreben 1 knjižničar.

V osnovni ali srednji šoli z nad 20 oddelki opravljata delo 2 knjižničarja.

V praksi to pomeni, da se šolskim knjižnicam manjšine zagotavlja 1 knjižničar ne glede na število oddelkov (praviloma je to manj kot 20), kar je vsekakor vzpodbudno. Prej žal ni bilo tako, saj so zaradi majhnega števila oddelkov in učencev na nekaterih italijanskih šolah morali imeti najmanj 20.000 knjižničnih enot, da so lahko zaposlili enega bibliotekarja. To je zelo negativno vplivalo na knjižnični fond samih knjižnic, ki so se tako spremenile v skladišča. Žal je ta strah pred premajhnim knjižničnim fondom, ki naj bi šoli zagotavljal bibliotekarja, prisoten še danes. V večini knjižnic na italijanskih šolah na Obali se še vedno neradi lotevajo odpisa, če se ga sploh. Knjižne police so prenatrane, balasta je veliko in nasploh imajo take knjižnice zelo neurejeno podobo. To je konkreten primer, kam lahko pripeljejo dvomna ali neustrezna zakonska določila in normativi.

Zaključek

Na najvišjem nivoju (ustava, zakoni) je zakonodajalec postavil ustrezne temelje za ohranjanje pravic narodnostnih manjšin v Sloveniji.

Kakor pri drugih oblikah družbenega življenja in delovanja pa se tudi v knjižničarstvu problemi porajajo, ko je treba splošne zakone in določbe o varovanju pravic manjšin izdelati v konkretne normative in standarde, ki bodo nedvoumen vodič in pripomoček pri vseh strokovnih opravilih. Največji problemi nastanejo, ko je treba upoštevati posebne pogoje, ki se tičejo manjšine in so pogosto v nasprotju s splošnimi standardi in normativi.

Če hočemo biti malo polemični, lahko celo trdimo, da glede manjšin, razen zelo splošnega 31. člena Zakona o knjižničarstvu, ni nobenega posebnega normativa za manjšine. Manjšine niso omenjene niti v Pravilniku o strokovnih in tehničnih pogojih za začetek dela knjižnic, niti v Normativih in standardih za SIK-e.

Zdaj je na nas knjižničarjih, da poskrbimo za ustrezno regulacijo te problematike v knjižničarstvu in tako dokažemo visoko stopnjo demokratičnosti v naši stroki in družbi.

Odprtih vprašanj, ki bi jih bilo treba rešiti, je verjetno več, kot smo se jih bežno dotaknili v tem prispevku. Nakazali smo na status knjižnic krožkov oz. skupnosti, ki smo jih iz udobnosti označili kot društvene in ki bi jih bilo treba ustrezno opredeliti oz. upoštevati. Na ta način bi opozorili na njihov obstoj in postavili temelje za njihov nadaljnji razvoj. Drugo konkretno vprašanje, ki smo se ga dotaknili, je odpravljanje dvoumnosti pri določanju minimalnih pogojev za začetek dela knjižnic ter minimalnega letnega prirasta.

Veliko je še problemov, ki se jih nismo niti dotaknili in ki se morda še niso pojavili, še več pa je takih, ki se knjižničarstva tičejo le posredno: možnost, da pripadniki manjšin opravljajo strokovne izpite bibliotekarske stroke v svojem jeziku, kot je to omogočeno pedagoškimi delavcem, nabava literature v matični deželi in še kaj.

ZAHVALA

Zahvaljujem se kolegici Amariji Petronio, ki mi je veliko pomagala pri sestavljanju tega prispevka.